

Från Selma till Smala Sussie när museet storsatsar på värmländska ord

LITTERATUR

PUBLICERAD: 2021-11-25 14:05

Ord om Värmland. Elin Klefbom, Johanna Henriksen, Dan Spegel och Karin Åberg Waern har skapat en utställning som bygger på bokverket om Värmlands litteraturhistoria. Då ryms både Selma Lagerlöf och Smala Sussie.
FOTO: LENA RICHARDSON

Ett luftslott för Selma och Gustaf och en bar för Ferlin – och en filmhörna för Smala Sussie.

När Värmlands museum tolkar den värmländska litteraturhistorien i en ny utställning, ryms ett brett och folkligt kulturarv. Och över alltihopa svävar toner av både Sven-Ingvars och Monica Zetterlund.

Lena Richardson

- lena.richardson@nwt.se
- 054-199775

”Ord om Värmland” heter utställningen som öppnar på lördag, den 27 november.

Utställningen utgår från det bokverk, som i dagarna fått sin andra del: En värmländsk litteraturhistoria. Del ett kom i fjol och tillsammans utgör böckerna en omfattande djupdykning i det litterära kulturarvet. Att förvandla detta till en utställning har haft sina utmaningar:

– Det har varit roligt och lite svårt samtidigt, säger Karin Åberg Waern, som är museets utställningschef.

Karin Åberg Waern med en ung Selma Lagerlöf, som har en central roll i utställningen.

FOTO: LENA RICHARDSON

En av svårigheterna är omfattningen i tid. Här finns allt från Järsbergsstenens ristningar från 400 e Kr och Värmlands äldsta bok, en bönbok från 1200- eller 1300-talet, till kylskåpspoesi och Marit Kaplas Augustprisade bok om Osebol.

– Det är ett gigantiskt tidsspänn böckerna berör, säger utställningschefen.

”Ett slags rapsodi”

En utmaning är också bredden i själva begreppet litteratur. I bokverket finns självklara profiler som Gustaf Fröding, Selma Lagerlöf och Nils Ferlin, men där berättas också om Ulf Malmros tv-serie Ack Värmland, krönikor av Hanna Hellquist och en påminnelse om att Lars Lerin är en briljant författare – också.

Den vita älgen, som bland annat inspirerat Jonas Gardell litterärt, får också vikariera som älgen Skutt i sagan om Tuvstarr.

FOTO: LENA RICHARDSON

Lösningen för utställningsmakarna har blivit att släppa försöken att få med allt. Istället har man samlat fem teman och gör nedslag och utvecklingar på resan från skrivarkonstens barndom till nu.

– Det blir ett slags rapsodi med utgångspunkt från böckerna, säger Karin Åberg Waern.

Musik och film

Det går förstås inte heller att rakt av flytta ut den textbaserade litteraturhistorien i utställningsrummet. Att forma en visuell berättelse om text är en utmaning i sig:

– Gör man en utställning om film eller konst, kan man ta filmen eller konsten och flytta in dem, men med text måste man försöka gestalta det på ett sätt som lämpar sig för en utställning, säger Dan Spegel, utställningsproducent.

Gustaf Fröding har fått flytta in i en luftslottsaktig herrgårdsgestaltning, som fått en central plats i utställningen.

FOTO: LENA RICHARDSON

Museets kapitel om Gustaf Fröding baseras till stor del på hur skaldens ord inspirerat till musik. Besökarna får höra bland andra Sven-Ingvars, Mando Diao och Monica Zetterlund.

Selma Lagerlöf skildras bland annat via sina stråk in i filmens värld. Här visas filmer där hon själv är med, men också exempel på filmatiseringar av hennes romaner.

Gustaf Frödings skrivbord har lånats in från Alsters herrgård. Detta hade han i sitt sista hem, i Gröndal, och här lär han ha skrivit bland annat dikten som han blev åtalad för 1896. Susanne Olsson ställer hans skrivdon tillrätta.

FOTO: LENA RICHARDSON

Men tro för all del inte att dessa båda giganter eller deras ord står i skymundan på något sätt. De har fått flytta in i en herrgård som svävar mitt i utställningen. Den liknar ett luftslott med sina ljusa trådväggar och därinne kan man bland annat se Gustaf Frödings sista skrivbord.

– Så mycket i resten av litteraturen tar spjörn i både Selma och Fröding och guldåldern. Därför har den fått en så central plats i rummet, säger Karin Åberg Waern.

Dan Spegel har arbetat med att forma en utställning med utgångspunkt från texterna.

FOTO: LENA RICHARDSON

En skål för Ferlin

Filipstads stolthet Nils Ferlin har också en särskild avdelning i utställningen.

– Nils Ferlin har fått en egen bar, avslöjar Karin Åberg Waern.

Har ni rättigheter?

– Tyvärr får vi nog insupa andra saker, andlig spis!

Och varför en bar?

– Det anspelar på hans bohemiska leverne i Klarakvarteren. Han var en flitig gäst, framför allt på Café Cosmopolite, där han träffade andra författarkollegor och drack drycker, säger Dan Spegel.

– Han mer eller mindre bodde där, säger Karin Åberg Waern.

Det bevisas inte minst av ett brev till Ferlin som visas i baren: på kuvertet anges inte poetens hemadress utan caféets adress. Och uppenbarligen kom det fram.

I år är det 60 år sedan Nils Ferlin avled. Han skildras i utställningen genom en bar i utställningsrummet.

På vandringen genom utställningen möter man många exempel på värmländska författare och berättelser med anknytning till länet. Den värmländska dialekten får sin plats, men också problematiseringar av bilden av Värmland. Både fint och fult får vara med, både stolthet och skräpytedebatt.

Värmlandsdialekten får sin egen avdelning. Karin Åberg Waern provlyssnar.
FOTO: LENA RICHARDSON

Förhoppningsvis sprids också en god portion läslust, så att det starka litterära kulturarvet förs vidare.

– En ambition med utställningen är att inspirera, att få folk att söka sig vidare och vi ska också aktivera utställningen med olika program, säger redaktionschefen Johanna Henriksen.

Barn- och ungdomslitteraturen får plats i utställningen. Helge Kjellin var läns museets första intendent, men var också författaren som skrev sagan om älgen Skutt och prinsessan Tuvstarr. Den blev klassisk genom John Bauers illustration, som finns med i utställningen.

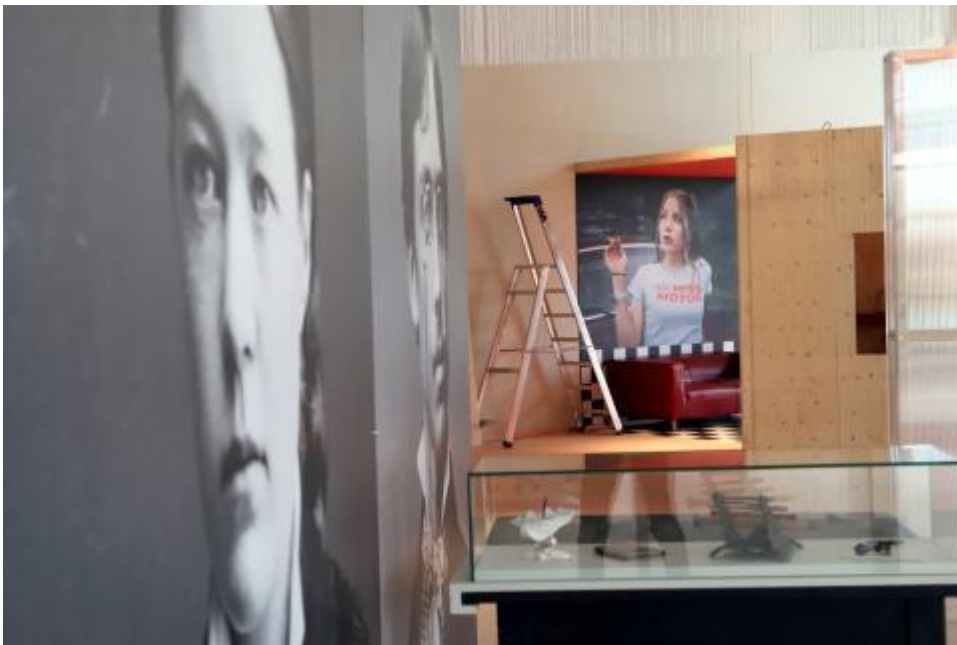
FOTO: LENA RICHARDSON

Med sig ut från djupdykningen i den värmländska litteraturen kan besökaren också få ett hudnära minne.

– Man kommer att kunna tatuera sig med olika citat om Värmland eller olika författare, avslöjar Dan Spegel.

"Ord om Värmland" har vernissage på lördag 27 november. Landshövding Georg Andrén inviger. Utställningen pågår sedan till den 15 maj nästa år.
FOTO: LENA RICHARDSON

Selma Lagerlöf och Ulf Malmros´ Smala Sussie - båda har de bidragit till bilden av Värmland.
FOTO: LENA RICHARDSON